

SZERKESZTŐSÉG, KIADÓ
HIVATAL ÉS NYOMDA
Cluj-Kolozsvár, St. Baron
L. Pop (Brassai-utca) 10
Telefon: Szerkesztőség
és kiadóhivatal — 977
Zs. N. Sz. — 558
A kéziratok kizárólag a
szerkesztőségnek cím-
zendők. Kéziratokat nem
adunk vissza

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAFTLAP

ELŐFIZETESI ÁRAK	
Romániában	
Egész évre	— 620
Félévre	— 320
Negyedévre	— 170
Egy hónapra	— 60
Egy szám ára pályaud- varon és vidéken is	3 lej
Bukarestben	— 350
Csehszlovákiában	
Egy hónapra	— 25 ck
Egy szám	— 150 ck

Cluj-Kolozsvár — VI. évfolyam, 186. szám   Igazgató: SZÉKELY BÉLA   5684. Chesvan 1 — 1923 október 11 Csütörtök

Ki a bűnös?

A pokoli terv a legpróbb részletekig kidolgozva, megvalósításra készen állott. Minden el volt rendezve, a szerepek kiosztva és be-tanítva, a titkos parancsok és utasítások szét-mentek és a fegyverek vasán felhúzták már a ravaszt. Csak a jeladásra vártak, hogy végre-hajtsák a szörnyű mézslást, amely elsőpör mindenkit az utból, aki gátként emelkedik a hatalom husosfazekai előtt. A bukaresti telegráf-drótokon fantasztikus hírek röpülnek az ország minden sarkába a leplezett fascista-antisze-mita összeesküvésről, amely már a legközelebbi órákban le akarta gyilkolni a kormány legtöbb tagját, az ország vezető pénzügyi és politikai tekintélyeit s csak az utolsó pillanatban sike-rült a hatóságoknak megelőzniök a készülő borzalmakat. És hogyan értesült a hatóság az egészről? Néhány hiúságában megsértett ember, akit kizártak a fascista pártból, volt a besugó. Köztük a hírhedt Padeanu, akit azért dobtak ki maguk közül a fascisták, mert, mint emlé-kezetes, egy szép napon a fascisták hivatalos lapjában diktátorra nevezte ki önmagát. A fascisták azonban más diktátort akartak, emiatt lett renegáttá Padeanu. Merőben véletlenség, hogy néhány ilyen renegát bosszúból elárulta volt elvtársait és ha nem lettek volna ezek a renegátok, ki tudja, ebben a pillanatban nem tombolna-e a legvéresebb kőosz az ország fölött. Ők vezették a rendőrséget a helyes nyomra és ők hívták fel a kormány figyelmét az erőyes cselekvésre. Ezeknek az embereknek Bratianu mindenestre örök hálával tartozik.

Bennünk azonban önkéntelenül felmerül a kérdés: hogyan fejlődhetnek rendezett, kon-szolidált országban idáig az események? Hogyan engedhették a hatóságok és hogyan tűrhette a kormány, hogy idefajuljanak a dolgok? Hiszen a fascisták már hetek és hó-napok óta hirdetik a gyűlölet és megtorlás politikáját. Lapjaikban egy pillanattig sem lep-lettek, hogy a terror eszközeivel akarják ma-gukhoz ragadni a hatalmat és proklamálni a diktatúrát, amelyet ők keresztény nemzeti diktatúrának neveznek. Nyíltan uszítottak gyil-kosságra és ugyszólván a kormány szemeláttára készítettek el a most leplezett gyilkosságok tervét is. A fővárosi sajtó legfőbb témája hetek és hónapok óta a fascista-antiszemita mozga-lom volt, mindenki tudta, hogy a nemzeti és keresztény jelszavak zászlaja alatt szabályszerű forradalmat készítenek elő a mai rezsim meg-buktatására és a kormány mégis az utolsó pillanattig késett a cselekvéssel és csak alig néhány órával a merényletek végrehajtása előtt csapott le az összeesküvőkre és akkor is csak renegátok besugása alapján. Ki a hibás, hogy idefejlődtek az események! Kit terhel a fele-lősség, hogy az ország lakosságának nyugal-mát ismét vad és fenyegető hírek zavarják meg, hogy a gazdasági élet a riasztó politikai események miatt ismét súlyos megrázkódtatá-soknak néz elébe? Kinek a lelken szárad, hogy a külföldi sajtóban, amely a való esemé-nyeket százszorososan és ezerszeresen megnagyítva közli, ismét diszkreditáló hírek és lesújtó vé-lemények fognak megjelenni Romániáról?

Mi nem látunk más bűnöst — bármily különösnek is hangozzék ez most — csak a kormányt. A kormány a hibás, amely jóindu-latu semlegességgel nézte, hogy az „ártatlan“ antiszemitizmus égisze alatt megszervezzék a veszedelmes fascista tábor, amely ma már minisztereket akar gyilkolni, lapépületeket leve-gőberöpíteni, egyszóval kormányozni akar a maga módján. Ezeknek a gyilkosságoknak magva már ott volt az első utcai tüntetések-ben, amikor még „csak“ ártatlan zsidó járó-keleket inzultáltak, amikor csak zsidók abla-kait vertek be és zsidó diákokat dobáltak ki

az egyetemről. Már ezekben a kormány által alig figyelemreméltott kilengésekben benne lüktetett az elkövetkező események ritmusa. Már akkor megszületett a most pöre meztelen-ségre levetkőztetett terv, de a kormány tétová-zott, lábhozott fegyverrel állott és várta, hova fejlődnek az események. Ha csak antiszemiti-zmus az egész, gondolta magában, sebj, ez még nem ártott meg egyetlen kormánynak sem. Közbenlépni csak akkor kell, ha a hullámok a kormány zsámolyáig is felcsapnak. A kormány kétszínű politikát játszott ezzel a mozgalommal szemben és sohasem mutatta meg igazi arcula-tát a zavargók, a konkolyhintók felé. Ez a

kétszínű játék most megbosszulta magát. Mer a hullámok nemcsak hogy felcsaptak a minisz-teri bársonyszékekig, de csaknem felborították azokat. Hogy ez mégsem sikerült, néhány fascista renegátnak köszönhető. A legkevesebb, amit ezek után Bratianutól és a kormánytól el-várhatunk, hogy alaposan elgondolkodik a dol-gok fölött és ha meglátja a törvényszerű össze-függéseket, revízió alá veszi eddigi tétova és ösztinteséget nélkülöző politikáját. Ha levonják, ennek az eseménynek tanulságait, talán még jóra fordulhat a mai felzaklatott helyzet és a felborulás veszedelme elkerülhető lesz. *A hely-zet kulcsa ma még a kormány kezében van...*

Meghiúsították a fascisták sorozatos merényletterveit

Diákvezérek le akarták gyilkolni a minisztereket. A bukaresti rendőrség az utolsó pillanatban akadályozta meg a terv kivitelét. Letartóztatták az össze-esküvés vezéreit

Az egész országban merényletekre készültek

(Bukarest, október 10. Az Uj Kelet tudó-sítójától.) Jelentette tegnap az Uj Kelet, hogy a bukaresti hatóságok nagyszabású fascista összees-küvésnek jöttek a nyomára. Az első tudósítások szűkszavuan számoltak be a letartóztatásokról, ház-kutatásokról, úgyhogy az első órákban nem lehe-tett tisztán látni a helyzetet.

Csak a késő éjjeli órákban érkeztek meg a részletes tudósítások, amelyekből teljes borzalmas-sággal bontakozott ki a fascisták fantasztikus ter-veinek megdöbbentő részletei. A hatóságok éber-ségének sikerült idejekorán megakadályozni a ter-vek végrehajtását. A fascista összeesküvésről a bel-ügyminisztérium hivatalos kommuniké adott ki, amelyben a következőket közli: Ma éjjel a ható-ságok összeesküvést fedeztek fel, amely

több miniszter meggyilkolását tervezte.

A bűnös diákvezéreket, mint ifj. Zelea Codreanu-t és Motát letartóztatták. A letartóztatottak beis-merésben vannak. A vizsgálat folyik.

Eddig szől a hivatalos jelentés. Az „Adeverul“ viszont részleteket közöl. Észert a bűncselekmé-nyek végrehajtása a mai napra volt megállapítva.

Hét minisztert akartak az összeesküvők meggyilkolni,

köztük Bratianu miniszterelnököt és Constantinescu földmívelésügyi minisztert, kívülük több ismert pénzembert és publicistát. Egyelőre nyolc letartóztá-tás történt, de a letartóztatások sora még nem ért véget.

A hatóságokat a fascista mozgalomból kizárt Padeanu, Brancea és Cioranu vezették nyomra. Tegnap este hat órákor volt az első házkutatás. Hét órákor már zárt automobilon vitték a rend-őrprefekturára a gyanúsítottakat. A vizsgálat, ame-lyet maga Franasovics belügyi államtitkár vezetett, mindjárt kezdettől fogva megállapította, hogy sok-kal súlyosabb dolgokról van szó, mint eleinte hinni lehetett.

Egész éjjel folytak a házkutatások és letar-tóztatások. A rendőrség éjjel egy órákor megjelent a nemzetvédelmi bizottságnak a Calea 13 Septem-brien levő székhelyén, ahol éppen ülést tartottak és megállapították a mára kitűzött bűncselekmé-nyek elkövetésének végleges programját. A jelen-levőket, az ifjabb Zelea Codreanuval élükön, azon-nal letartóztatták.

A rendőrségnek sikerült a nemzetvédelmi bizottság fegyverraktárát is felfedeznie, amelyben számos revolvert, bajonettet és más harci eszközöket találtak.

Ezeket Zelea Codreanu szerezte be. A hatóságok a többi letartóztatott neveit még nem közölték a nyilvánossággal.

A „Lupta“ szerint a letartóztatottak vallo-másából kitént, hogy ma meg akarták gyilkolni a miniszterelnököt, Vaitoianu és Florescu minisztereket, Blank Maurice és Aristid ismert pénzügyi kapaci-tásokat és másokat. A gyilkosságokat úgy tervezték, hogy

sorsolás szerint mindegyik halálraítél-tél más-más összeesküvő kihallgatásra jelentkezik és a kihallgatása alkalmával követi el a merényletet.

A „Dimineata“ azt írja, hogy a kuzista összeesküvés

a vidéken is, nagyobb városokban több személyiség meggyilkolását határozta el.

Az ügyészség hétfőn este értesült a tervekről és azonnal sifirrozott táviratokban értesítette a vidéki ügyészségek vezetőit a teendőkről.

A lap szerint a nemzetvédelmi bizottság raktárában talált ekrazittal egyik nagyobb lap-vállalatot akarták felrobbantani.

A letartóztatottak bevallották, hogy a minisz-terek elleni merényletet a mára hirdetett miniszter-tanács alkalmából akarták elkövetni, vagy úgy, hogy a minisztertanácsból egy delegáció kihallgatást kér vagy pedig úgy, hogy a minisztertanács után a folyosón követik el a merényletet. A proskribáltak listáján Constantinescu és Duca vezetnek.

A fascista összeesküvés résztvevői felett az ilfovi törvényszék fog ítékezni. Ha a vizsgálat megállapítja, hogy a végrehajtás még nem kezdő-dött meg, úgy a minimális büntetés öt évi fogház. Ha azonban beigazolódná, hogy az összeesküvők már előkészítették a bűncselekményeket, a vég-re-hajtást a kijelölt helyszínen tanulmányozva, úgy a vád megkísérelt, de meghiúsult bűncselekményről fog szólni, ez esetben esküdtbírószág ítélezik és a maximális büntetés tízévi fogház.

Hogyan fedezték fel az össze-esküvést?

A bukaresti rendőrség tüneményes gyors-sággal tette ártalmatlanná az összeesküvés ve-zéreit. Tegnapelőtt este hét órákor értesült először a rendőrség a készülő komplotról és éjjel egy órákor már rátette a kezét az összeesküvőkre.

Campeanu rendőrkapitány, a letartóztatásra kivezényelt rendőrosztag vezetője így mondta el a vezérek letartóztatásának drámai részleteit:

— A kora esti órákban letartóztatott fas-cista vezérek — akiknek nevét a nyomozás érde-kében még nem közölhetem — vallomásaiból meg-tudtuk, hogy az összeesküvés tíz feje titkos ülést tart a „Nemzetvédelmi Liga“ Calea 13 Septembrie 41. szám alatti helyiségében. Ugyancsak a letar-tóztatottaktól tudtuk meg a titkos jelszót is.

Két rövid kopogtatás volt a jelszó.

Pontosan éjjel egy órákor észrevétlenül a ház elé lopóztunk, a rendőrosztag körülvette a házat, elállta a kijáratokat.

— *Kétszer kopogtattam az ajtón, az ajtó feltárult. Felemelt revolverrel rontottunk be a szobába. A szobában asztal körül ült a tíz össze-esküvő. Az első pillanatok zürzavaros meglepe-tésében*

felemelt kézzel adta meg magát mindegyik.

Zelea Codreanu, Motát, Dragost és többi hét

nyőére
ásárlóközönség
óber hó 11-én

J a

SCU

sz. alatt
berendezett
házát

textil, szövet
mellett, ami
és kicsinyben

ÁK

és irodába
7 nagy díj

NDON

Co.

S No. 1.

York

ztegzár nélkül.
rtama 16 nap.
vonalainkon a
b, 50%-kal ol-
ben fizetendő.

sítés:

án

outi irodánkhoz.

ris No. 1.

0.

utca) 2

800

leitől

kaphatók

b a n!

diákvéért azonnal letartóztattuk és hozzáláttunk a szoba kikutatásához. A szobában rengeteg ekrazitot, fegyvert és iratokat foglaltunk le, amelyekből világosan kitűnik a tervezett összeesküvés célja.

A letartóztatott diákvéereket rövid kihallgatásnak vetettük alá. Egyik sem tagadta a bűncselekményt. Zelea Codreanu, akit a bukaresti rendőrség

hetek óta eredménytelenül köröz,

bevallotta, hogy Bukarestben rejtőzködött. Mota, aki miatt rendelte el Calugereanu kolozsvári rektor annakidején a „Petru Maior“ diákegyesület feloszlását, bevallotta, hogy Grossu álnév alatt lakott egyik bukaresti szállodában.

Zelea Codreanutól egy revolvert koboztunk el. — Mire kellett önnek a revolver? — kérdeztük tőle.

— A zsidók ellen akartam használni — felelte.
— Csak a zsidók ellen?
— Mások ellen is — felelte szenvedélyes dühvel — a liberális politikusok ellen is.

A bukaresti rendőrség egyébként fíradhatatlanul folytatja a nyomozást és a nyomozás eredményéről óráról-órára tájékoztatják a miniszterelnököt.

Fascista riadóhírek Kolozsváron

(Kolozsvár, október 10. Az Uj Kelet tudósítójától.) A bukaresti fascista-összeesküvés híre Kolozsváron is nagy izgalmat keltett. Az összeesküvés híre hamar elterjedt a városban és különböző kombinációkra adott alkalmat. Sokan tudni vélték, hogy a komplot szálai Kolozsvárra is elvezetnek és ezért a hadseregparancsnokság rendkívüli intézkedéseket léptetett volna életbe. A keddről szerdára virradó éjjel a katonaság állítólag megszállta az összes középületeket: a pályaudvart, a víz- és villamosműveket, a telefonközpontot és az állami bank helyiségeit. Szerdára pedig több letartóztatást vártak.

Munkatársunk, hogy a hírek valódiságáról meggyőződést szerezzen, felkereste az állambiztonsági főfelügyelőt, ahol kijelentették: a katonai intézkedésekről szóló hírek nem felelnek meg a valóságnak, ugyancsak nem igaz az sem, hogy letartóztatásokra készülnek. Az állambiztonsági hivatalok, mint eddig is, mindenestre gondos figyelemmel kísérik az eseményeket, tényleges beavatkozásra azonban egyelőre nincsen szükség.

Ezzel kapcsolatban megemlítjük, hogy Romulus Voinescu, a bukaresti állambiztonsági vezérigazgatóság főnöke Kolozsváron tartózkodik.

Kibővítik a szatmári Agyag- és Vegyipari gyárat. A szatmári Agyag- és Vegyipari Rt. meglévő téglagyára, szappangyára, zsiradék- és kooskenőcsgyára mellé koromgyárat rendezett be. Az új vállalkozás exportra is fog termelni.

Egy zsidósors

Regény. Dán nyelven írta Meír Aáron Goldschmidt (10)

— Nagyon sok érthetetlen dolog van a természetben, — vette át a szót halk komolysággal Fülöp ur. Vagy tán a legkisebb rügy is, mely a fából kipattan, nem valami érthetetlen dolog? Csak éppen, mert olyan gyakran látjuk, hát közönségesnek tűnik föl előttünk. És a Tóra¹⁾ is azt tanítja, hogy vannak homályos titkozatosságok és nem jó dolog sokat kutatni a titkuk után. Hát Mózes — nem változtatta kigyóvá a botját, és a port élő férgek? És ha mindjárt ezeket a dolgokat isten közvetlen segítségével cselekedte is, — hogyan tudtak az ő ellenfelei, az egyiptomi mágusok is hasonlót véghez vinni? És ezeknek a dolgoknak igaz voltában nem szabad kételkedni, mivelhogy így van megírva a Tórában. Állítólag még manapság is vannak emberek, akik értenek ilyen csodatevéshez. Hát a lebergi zsidók is nem minden pénteken este külön brócho-t²⁾ mondanak, egy ilyen varázslat következteben?

— Miféle varázslat volt az? — kérdezte Jetti asszony.

— Jakob lélekzetvisszafojtva hallgatott.
— Élt egyszer Lembergben egy rabbi, — kezdte elbeszélését Fülöp ur — aki, miként a kemech³⁾ szokta mondani, többet tudott egy miatyánknál. Minthogy ahhoz nem volt elég jövedelme, hogy cselédtet tarthasson, hát csinált magának agyagból egy embert és az által, hogy

¹⁾ Tóra vagy Thóra: a Tan. Ezzel a névvel illetik a zsidók Mózes törvénykönyvét, a bibliát.

²⁾ Brócho: áldás, benedictio.

³⁾ Kemech: a keresztények.

A romániai zsidók története

Berkowitz Joseph dr.: La Question des Israelites en Roumanie

„Amicus Plato sed magis amica veritas.“
Ezzel a nemes jelleggel bocsátja utnak Berkowitz József dr. hatalmas munkáját a romániai zsidóság történelméről. A Párisban megjelent, szinte nyolcszázoldalas munka doktori disszertációnak készült és mire befejezést nyert, a romániai zsidóság történelmének egyik legbecesebb és egyik legalaposabb kézikönyve lett. Pedig a romániai zsidóság történelmi irodalma ugyancsak gazdag. Szomorú gazdagság ez. Igaz galut-krónika, mely telve a legsötétebb, legszomorubb fejezetekkel. De amíg másutt, Oroszországot kivéve, a galut krónikás vérvadás történetét, zsidóüldözések sok szomorú eseményét foglalja össze, addig Berkowitz József könyve többet ad ilyen krónikás írásnál. A romániai zsidóság történelme mögött csak mint véres háttér húzódik meg a szenvedélyeknek az az átkos fellobbanása, mely pogromokat szít és vérbefojtja oktalan gyűlöletét. Ez a történelem, melyet Berkowitz ad, közjogi tanulmány, mert hiszen a romániai zsidók történelmének tükré azok a törvények és rendeletek, melyeket mindig felelős tényezők adtak ki felelőtlen lelkiismerettel. Berkowitz nem is azt tűzte ki célul maga elé, hogy véres leírásokat adjon, pogromokat írjon le, a zsidóüldözésnek pokolian változatos fajtáit fogja könyvébe, hiszen erre a nyolcszáz oldal is csekély lett volna. De közjogi tanulmányt ad, kikeresi miképpen vonul végig a román történelem a zsidóság sorsa, alkotmányokon, rendeleteken, internacionális szerződéseken által. És ha Románia leggazdagabb embere fiának Plátó is a barátja, az a másik barátság, az igazság elkötelezése parancsolóan üzi, hajtja a történetűről abszolút személytelenségére, mely nem itélkezik, nem válogat.

De nincs is szükség itélkezésre és nincs válogatásra. Önmagukért beszélnek a történelmi dokumentumok és nincs szükség idézni a híres Jakob's Klagelied-jét, mely a romániai zsidók keserűségét sirja el. És nincs szükség arra a szenvedélyességre, mely Herzl Tivadart fogja el és rázza meg, mikor naplójában a híres galaci esetről emlékezik meg, mikor hivatalos parancsra egyszerűen a tengerbe hajtották azokat a szerencsétlen zsidókat, akiknek nem volt joguk, hogy Románia földjén maradhassanak.

A hatalmas könyv első lapjain hatalmasabb irodalmat sorakoztat fel Berkowitz. De bármilyen teljesnek is látszik ez a biográfia, hiányzik belőle a romániai zsidóság történelmének egyik legjelentősebb munkája, S. Bernstein dr. híres könyve „Die Judenpolitik der rumänischen Regierung“, melyet a Cionista Világszövetség kopenhágai irodája adott ki a világ-

háboru alatt. Talán nem is véletlenség, hogy a bő és alapos bibliográfiából kimaradt ez az alapvető munka, amely a világháboru vége felé valósággal vádirat volt a román kormány politikája ellen. De megtaláljuk Berkowitz olvasmányai között Stern Adolf könnyel és vérrel írott könyvét: „Din viața unui evreu român“ — s ott szerepel könyvespolcán a kiűzött dr. Schwarzfeld könyvsorozata is, mely értékes adathalmazzal szolgál. Viszont ugyancsak kimarad bibliográfiájából annak a híres Gaster rabbinak könyve, ki Romániából kiűzve, megrendítő írásokban számol be a romániai zsidók helyzetéről és aki most megrokkant emlékezőtehetséggel propaganda körutat tett Erdélyben a Braianuék érdekében.

Szándékosan foglalkozunk ennyit e bibliografikus résszel, mert hiszen nem elégedhünk meg a könyv büszke jelszavával, de keressük hozzá az igazi barátot, azt az igazságot, melynek forrását kissé hézagosan jelölt meg Berkowitz.

A romániai zsidók történetének, különösen az újabbkoriaknak, két Schlagwortja van. Mind a kettőt jól ismerjük és most már nemcsak zsidó vonatkozásban.

Az egyik a „strein“ szó. A román közjog teremtette meg a „benszülött“ európai fogalmat, amely azonban megcsufolja az afrikai jelzést. A benszülött zsidók (pamanteni) jogokat nem gyakorolhattak, birtokokat nem szerezhetek, állami hivatalnokok nem lehetnek s a laiteiner pályát legtöbbjéről is kiharancsolták őket. (Ügyvédek se lehetnek.) Ezzel szemben azonban adót kellett fizetniük s katonáskodniok kellett és állandóan ki voltak szolgáltatva a hatóságok önkényének. A nihilista és a csavargó-törvények mind egy célt szolgáltak: miképpen lehet törvényes formák között lehetlenné tenni a zsidók életét azon a földön, melyért nem egyszer vértüket is ontották. Berkowitz könyve végigvezet a berlini konferencia utáni időkhöz, amelyek mindegyik napja azt jelezte, hogy egy kormány megszegte adott szavát és más államok kormányai rideg üzleti okokból nem törődnek az adott szó megszegésével. A motívumok, melyek a romániai zsidóság sorsát irányítják, igen érthetőek.

Egyfelől az uralkodóosztály, amely a regát területének nyolcvanhat százalékát bírta és amely ellen állandó az elkeseredés, — bünbakkul és az indulatok levezetőjéül állítja be a „kizsákmányoló“ zsidóságot. A korrupt hivatalnokosztály pedig egyfelől azonosítja magát gazdájával, másfelől a zsidóság mindig jó fejstehének látszott és a jogbizonytalanság

egy pergamentszeletet, melyre bizonyos szent szavakat írt, ennek az agyagembernek nyelve alá dugott, életet varázsolat belé és a hét hat napján dolgoztatott vele. De minden péntek este kiszedte a rabbi a pergamentszeletet, melyen azok a szent szavak állottak, — a nyelve alól és ilyenkor az agyagember holtan feküdt mindaddig, míg havdálát¹⁾ csináltak és a pergamentlapot újra a nyelve alá dugták. Egyik péntek este aztán megtörtént, hogy a rabbi hosszabb ideig tartózkodott a városban mint rendesen, úgy hogy nem volt már ideje a templomban menet előtt még hazamenni. Így aztán elmulasztotta, hogy kiszedje a pergamentlapot az agyagember szájából — és amikor a zsinagógában meggyújtották a szombati gyertyákat, — az agyagember hirtelen tombolni kezdett. Berohant a zsinagógába, kemény öklének egyetlen csapásával agyonverte az embereket és bizonyára mindannyiokat agyonverte volna, ha a rabbi még jókor meg nem érkezik és a szent betűket ki nem veszi a nyelve alól. Akkor aztán újra holtan esett össze és a község nagy könyörgésére a rabbi többé nem is keltette életre. De a lebergi zsidók azóta külön hála-imát mondanak minden péntek estén, amiért akkoridőben megmenekültek a haláltól²⁾.

— Igen, bizonyos, hogy sok homályos és

¹⁾ Havdála: Az elvászto szertartás. Szombat este, napnyugta után külön imával és szertartással jelzik a zsidók a szombati munkaszünet végét és a köznapi munka kezdetét. Ezt a szertartást hívják havdálának.

²⁾ Régi zsidó népmonda és tulajdonképpen a prágai tudós rabbi Löw-ről beszél, aki Rudolf császár idejében élt és nagy tudománya révén messiás-híres ember volt. Az itt elmondott népmonda, az újabb szépirodalomban is nevezetessé lett Gólem-história szintén az ő nevéhez fűződik.

titokzatos dolog van az életben, — folytatta rövid szünet után Fülöp ur, — és nem vagyunk mi magunk is egy nagy titok? De a jámbor zsidónak nincs mitől rélnie. Hogyha éjjelenként álmodat titokzatos módon megzavarja valami, akkor bizonyos vagyok benne, hogy intő jel az, melyet a jó isten küld nekem halottai által, azért mert a mezuza pőszul lett az ajtómon. Ha tefilim-em¹⁾ velem van, nyugodtan járhatok-kelhetek szárazon és tengeren és gójoknál²⁾ is meghálhatok. A jó isten, Izrael istene, nem hagyja el az ő gyermekeit. Látod fiam, mi csak egy gyöngye és leigázott nép vagyunk, — mégis milyen sors érte ellenségeinket? Tituszt, a római császárt, aki fölgyújtotta a Templomot, saját testvére ölte meg. Antiochus Epifanes, a szíriai császár, arra akarta kényszeríteni a zsidókat, hogy bálványai előtt (egyiptom nyavalyái verjék őket) áldozatot mutassanak be: hát ő vele mi történt? Ugye, hogy éltenélve kellett látnia, hogyan rágják eleven húsát a férgek! Es most legutóbb is a porosz király, harmadik Frigyes Vilmos? Jól tudta ő, hogy zsidóknak tilos dolog a temetőjüket kiásni, mégis hét évvel ezelőtt, anno 1806, rájuk parancsolt, hogy október végéig minden temetőjüket fölássák.

¹⁾ Tefilin: Imaszij. A mezuza pergamentjához hasonlatos írás, a bibliából vett zsidó nemzeti vonatkozású idézetekkel, melyet két fekete koczkaalakú tokba zárnak. Ezt a két fekete koczkat ugyancsak fekete szíjjakkal a zsidók reggeli imádságuk alkalmával a homlokukra és balkarjukra erősítik és ezzel jelképezik, hogy Mózes törvényei, a zsidó ember életének kardinális és koronája.

²⁾ Gój: zsidó népnnyelven keresztény.

(Folytatása következik.)

határtalan lehetett volt a törvénybíró zsidót lehetett mindegyedül a roakinek semmi ott volt az Oták ellen a nem lehetett síteni?

E gyűl egyetlen egy nyomott muzs élő román par

A negyv teljesjoguvá az orosz fegyv bukik el. Az

Bratianu Jone agyon, történe

hogy a román agitációnak zsidók ellen büntetlenül ma

zés bizonyítja, és kapát fogot

fektusi parancs kat arról a fő verejtékeztek é

A másik „nationalizare“ persze csak a gazdasági polit

hogy lehetetlen mely nem kö

nemzet, a náció de a másfélmill

Aki ezt a meg, hogy mily

eredménye az világ összes nép

zsidóságnak a p ellen irányuló t

regi idők elma musa termelte k

és Romániának az egységes álla

vajdák korát je (Jó Sándor, Ba

végül Cuza) igaz szinte kivételes

felfogások szerin

A románia zete kezdődik m

záró akkordja. toraink vannak,

telődik végül a Plató barátja, h

vádirat az ember

Alz erdélyi is polgárjoggal b

szinte teljességé ilyen könyvnek

hogy megértjük zsidóság mentali

e könyv és szám zett, — börréme

könyvet elolvas mény, belátja é

mániában élő zsi láció. Még ha a

nem a történelen törölték, ha a vi

dent megváltozta az a feudális és

gyökereit előbb mely román föld

mat a zsidónak, De szívesen

nak végső szavai gel van tele s an nek ára: nem a simulás, de a zsidó déknak fogadja a de visszatartott e adását és régi ig

Ha művészi
.....
akar venni, ne
sejnalja az utat **Mar**
SZÉ
ERDÉLYRÉSZI BUTO
Asztalosok furnírüzské

anie
tlenség, hogy a
radt ez az alap-
oru vége felé
kormány po-
erkowitz olvas-
nyel és vérel
evreu román"-t
a kiűzött dr.
mely értékes
ugyancsak ki-
a híres Gaster
ból kiűzött, és
be a romániai
egrokkant em-
rutat tett Er-
ennyit e bib-
nem elégedhe-
avával, de ke-
t az igazságot,
n jelölt meg
ének, külön-
lagwortja van.
most már nem-
román közjog
urópai fogal-
az afrikai jel-
teni) jogokat
nem szerezhet-
ettek s a la-
siparancsolták
szel szemben
atonáskodniok
szolgáltatta a
ta és a csa-
olgáltak: mi-
zött lehető-
földön, mely-
ották. Berko-
konferencia
ik napja azt
szegte adott
ridég üzleti
zó megszégé-
mániai zsidó-
ek.
ly, amely a
szalékát birta
edés, — bü-
étül állítja be
A korrupt
ól azonosítja
dóság mindig
bizonytalanság
— folytatta
nem vagyunk
De a jámbor
ogyha éjjelen-
megzavarja
benne, hogy
küld nekem
za pószul lett
a van, nyugod-
s tengeren és
isten, Izrael
nekeit. Látod
leigázott nép
te ellenségein-
ön ujjongtak?
fölguyjtotta a
eg. Antiochus
sarta kénysze-
előtt (egyiptom
t mutassanak
t, hogy élten-
eleven husát
porosz király,
tudta ő, hogy
büjüket kiásni,
ó, rájuk paran-
n temetőjüket
pergamentjához
nemzeti vonat-
beczkaalakú tokba
csak fekete szil-
almával a hom-
ezzel jelképezik,
ietének kardisze-
vény.

határtalan lehetőségeket teremtett. Hiszen ott volt a törvény, melynek alapján a joggal nem bíró zsidót egyszerűen foglalkozás nélkülinek lehetett minősíteni és kitenni az országból. Egyedül a romániai zsidó volt a világon az, akinek semmiféle állampolgársága nem volt. És ott volt az Oroszországból menekülő szocialisták ellen a nihilista törvény és melyik zsidót nem lehetett egyszerűen nihilistának minősíteni?

E gyűlölettenger közepette azonban egyetlen egy biztosító momentum volt: az elnyomott muzsiknál is nyomoruságosabb életet élő román paraszt.

A negyvennyolcas román szabadságharc teljesjogúvá teszi a zsidóságot, mely azután az orosz fegyverek segítségével a néppel együtt bukik el. Az a parasztlázadás, melynek során Bratianu Jonel tizenegyszer parasztot lövett agyon, történelmi tanulságtétele volt annak, hogy a román paraszt nem dőlt be a bojár agitációnak és nem volt hajlandó többé a zsidók ellen fordulni, hogy így igazi elnyomói büntetlenül maradhassanak. És számos feljegyzés bizonyítja, hogy a román paraszt kaszát és kapát fogott a csendőrök ellen, akik prefektusi parancsokra el akarták hajtani a zsidókat arról a földről, ahol születtek, dolgoztak, verejtékeztek és ahol jogaik nem voltak.

A másik fogalom a „strein“ mellett a „nationalizare“. Ezt se most találták ki. Akkor persze csak a zsidóság érezte meg azt a nemzetgazdasági politikát, melynek főtörvénye az volt, hogy lehetőleg tegyen minden vállalkozást, mely nem közvetlenül neki hoz hasznot. A nemzet, a náción pedig nem a négymillió paraszt, de a másfélmillió bojár, hivatalnok és csendőr.

Aki ezt a könyvet átolvasta, érti csak meg, hogy milyen hatalmas, nehéz küzdelem eredménye az új román alkotmány, mely a világ összes népei sorában utoljára adta meg a zsidóságnak a polgári jogokat. Hiszen a zsidók ellen irányuló törvények végtelen sorozata nem régi idők elmaradottsága, középkori feudalizmus termelése, de a XIX. század második fele és Romániának az az új korszaka, mely már az egységes államot és nem a moldovai, valachiai vajdák korát jelentette. A román vajdák kora Jó Sándor, Basile Lupu, Matei Basarab és végül Cuza) igazságot és békességet jelentett, szinte kivételesen szabadelvűséget, még az akkori felfogások szerint is.

A romániai zsidóság történetének új fejezete kezdődik most... ez Berkovits könyvének záró akkordja... Zsidó képviselőink, szenátoraink vannak, egyenjogúak lettünk, engesztelődik végül a könyv, mely nem lehet annyira Plató barátja, hogy minden sora ne lenne vádirat az emberiség lelkiismeretéhez.

Az erdélyi zsidó számára, kinek dédapja is polgárjoggal bírt és az egyéni szabadságának szinte teljességével. Számunkra valóban egy ilyen könyvnek áttanulmányozása szükséges, hogy megértsük a most emancipált regátbli zsidóság mentalitását. De számunkra is tanúság a könyv és számunkra is nemes munkát végzett, — börremenőt — Berkowitz. Aki ezt a könyvet elolvassa, ha volna is hívságos remény, belátja és be kell lássa, hogy a Romániában élő zsidóság útja: nem az asszimiláció. Még ha akarná: sem Berkowitz könyve nem a történelemé. Ha a paragrafusokat el is törölték, ha a világháború változása sok mindent megváltoztatta is: még eleven hajtóerő az a feudális és elnyomó mentalitás, melynek gyökereit előbb abból a multból kell kitépni, mely román földön csak akkor adott nyugalmat a zsidónak, ha holtan betakarta.

De szívesen vesszük Berkowitz Ally fiának végző szavait, mely hittel és reménységgel van tele s amely már jól tudja, hogy ennek ára: nem a zsidóságunk feladása, a belecsúszás, de a zsidó önérték, mely nem ajánléknak fogadja a most megadott emancipációt, de visszatartott és elkobzott jogoknak megadását és régi igazságtalanságnak jóvátevést.

Ha művészi kivitelű fa vas butort
akar venni, ne sejtálja az utat Marosvásárhelyre és tekintse meg a
SZÉKELY ÉS RÉTI
ERDÉLYRÉSZI BUTORGYÁR RESZV.-TÁRS. butortermeit
Asztalok furnír szükségleteiket legelőcsöbben itt szerezhetik be

Németország újból megkezdí a jóvátételi szállítást

Amerika feljavitja a német valutát

(Brüsszel, október 10. Az Uj Kelet tudósítójától.) A német követ közölte a belga kormánnyal, hogy a berlini kormány kész együttműködni a ruhrvidéki munka újrafelvétele kérdésében és meg akarja újból kezdeni a szénszállításokat a jóvátételi számlára. Ezért kéri, hogy a francia, belga és német szakértők a helyszínen tanulmányozzák a kérdést. A belga kormány azt válaszolja, meg akarja a francia kormány álláspontját, azután nyilatkozik.

ruhrvidéki delegátusa jegyzéket intézett a francia hatóságokhoz, kifejezve a pápa azon óhaját, bocsássák szabadon a Ruhr-vidéken letartóztatott politikai foglyokat.

Berlin, október 10. Stresemann lapja, a „Zeit“ jelenti, hogy egy amerikai konzorcium hajlandónak mutatkozott a német valuta újjáépítésén közreműködni. A konzorcium nagy pénzügyi csoportokkal tárgyalásokat folytat megfelelő kölcsönök nyújtása ügyében.

Az ellenzék felkészül a parlamenti harcokra

Oktober 15-én megnyílik az ülészak. A nemzeti párt továbbra is törvénytelennek jelenti ki a parlamentet

(Bukarest, okt. 10. Az Uj Kelet tudósítójától.) Mint azt az Uj Kelet már többször jelentette, a parlamenti ülészak október 15-én, hétfőn veszi kezdetét. A törvényhozás két háza összehívásának hivatalos formája is megtörtént. A „Monitorul Oficial“ mai száma ugyanis közli a rendeletet, amely szerint a törvényhozás két házát október 15-ére rendes ülészakra hívják össze.

A parlament többi tisztségét szabad választás útján töltik be.

A nemzeti párt továbbra is törvénytelennek mondja a parlamentet

A parasztpárt részéről elhangzott nyilatkozatok szerint a párt résztvesz a parlament ülésein és folytatja a kormány elleni kiméletlen harcot. Erre a párt mult évi kongresszusa kötelezi a párt tagjait. A nemzeti párttal kötött paktum felbontása óta ebben a tekintetben már az sem kötelezi a pártot, hogy fegyvertársa taktikáját és álláspontját tekintetbe vegye a parlamenti üléseken való részvételt illetőleg.

Bonyodalom a parlamenti tisztségek körül

Közvetlenül a parlamenti ülészak megnyitása előtt a kormány tagjai között nézeteltérés támadt a kamarai tisztségek betöltése miatt. A kormány tagjainak egy része követelte, hogy a kamara és szenátus elnökét királyi dekrétummal nevezzék ki. Bratianu miniszterelnök viszont azon a véleményen volt, hogy a törvényhozás két házában elnökeket a parlament választja meg.

A nemzeti pártból nyert értesülés szerint a párt folytatja azt a harcot, melyet a kormány ellen indított. Tehát a nemzeti párt résztvesz a parlamenti ülésein, de csak azért, hogy szünet nélkül leszögezze azt az álláspontját, hogy a jelenlegi parlamentet törvénytelennek és alkotásait semmizetnek tekintik. Ami a többi párttal való együttműködést illeti, valószínű, hogy a közös ellentét elleni harcban találkozni fognak.

Az „Adeverul“ szerint a miniszterelnök befejezte tanácskozásait a parlament rekonstrukciója tárgyában. Az új miniszterek kinevezéséről szóló királyi kézirat a lap szerint pénteken jelenik meg a „Monitorul Oficial“-ban.

Amerikai vélemények a leromlott európai valutákról

Kolozsvár, október 10. Az Uj Kelet tudósítójától.)

Az elértéktelenedett valuták hivatalos devalvációjával, mely egy teljesen új paritás megállapításában állana, alaposan foglalkoztak a különböző nemzetközi konferenciák, ugyancsak Európában és Amerikában közgazdasági írók. Ezt az eszmét, mely Cassel stockholmi tanártól ered, az angol Keynes és az olasz Einaudi is felkarolta.

angol font aranytartalmát csökkentették, megemelték a napoleoni háborúkat követő kor Keynes-je is. Voltak akkor filozófusok a parlamentben, akik igyekeztek meggyőzni Angliát olyan rendszer bevezetésének szükségességéről, melyet ma devalvációnak neveznének.

Ezen a véleményen van S. S. Garrett is, aki az „American Economic Review“-ben foglalkozik a pénzfolyam s az árucikkek árai közötti viszonytal. Kimutatja azt, hogy amennyiben a pénz aranytartalma változna, változnia kellene az egész hitelrendszernek is, ami súlyos zavarokat okozna az egész bankrendszerben.

Ma azonban a devalváció elméletét egyre intenzívebbé és hevesebbé való kritika kezdődött ki. Franciaországban Yves Guyot, a defláció apostola, aki ennélfogva a revalutáció híve, erősen állást foglalt ellene, ugyancsak Loria olasz közgazdász is. Amerikában hasonlóképpen az eszméknek ugyanezen irányu fejlődését látjuk, amint ez kitűnik abból a tanulmányból, mely a „New York Times“ könyvszemléjében jelent meg Alex. Dunan Noyes tollából. Noyes arra a következtetésre jut, hogy a tények megcáfolták Keynes teóriáit. Alig tíz hónappal rá, hogy a Keynes az angol fontnak az akkori dollár-árfolyamon való stabilizációját ajánlotta, a font sterling 4.40-ról 4.72 dollárra emelkedett, a hollandi forint elérte a dollár paritását, a svájci frank és a svéd korona ezt meg is haladta.

Egy bankember is megszólal az International Banking Section-ban, aki viszont az igyekszik kimutatni, hogy az aranystandard visszaállítása egyáltalában nem kívánatos. Angliában az infláció 1921 márciusában érte el csúcspontját. Ezt az időszakot a nagy ipari aktivitás, a termelés fokozása s a munkanélküliség csökkenése jellemezte. Mindazonáltal könnyen meg lehet különböztetni a látszólagos fellendüléstől. A szerző azt hiszi, hogy azon különleges okok, melyek Angliát az aranystandard helyreállítására készítetik, nem állanak fenn más országokra nézve. London generációkon keresztül a világ pénzügyi központja volt s ma is az. Ezt a pozíciót elérte a szabad aranykereskedelem, a fontnak aranyba való bevéltetése által, úgy hogy a font stabilitásának fentartása különös fontosságot nyert.

Az amerikai író abban szolidárisnak vallja magát Guyot-val, hogy lehetetlen az árucikkek árait stabilizálni az új aranyparitás megállapításának pillanatától kezdve. Bizonyos államok nemzeti presztizsén is csorba esnek. Hozzáfüzi, hogy az amerikai gyárosok is, mint Cassel és Keynes most, bár más szavakkal, ugyanezen érveket használták az 1865—1879-ik években a nemzeti valuta talpraállításáért vívott harcban, amikor is az amerikai pénznek 35 százalékos diszázsiója volt. Jóllehet, ezeket az erőfeszítéseket siker koronázta, mégsem lehet ezt a mai helyzettel összevetni. Amikor az államférfiak ma az akkori amerikai papírpénzről beszélnek, megvető gesztussal inflacionistáknak bélyegzik az akkori elődöket. Hasolón elnevezéssel fogják valószínűleg egy fél század múlva az angol és svéd devalvacionistákat is illetni.

Egyáltalában nem helyénvaló, ha más államokban is ugyanezt a célt tűznék ki. Még feltéve, hogy aranytartalmuk gyűjtése nélkül sikerülne némely valutát az aranybázisra emelni, még hátra van annak bebizonyítása, hogy a jelen időpont alkalmas olyan intézkedések bevezetésére, amelyeknek célja a hitelbázisának megszorítása.

Ha az aranystandard visszaállítás után az árakban s a hitelrendszerben mutatkozó zavarok következtében ezt a vívmányt ismét föl kellene adni, a hatás katasztrófális volna.

— Meggyilkoltak hatvan francia katonát. Párisból jelentik: Afrikai lázadók Észak-Tumbuktuban meggyilkoltak hatvan francia katonát. A sajtó erőlyes intézkedéseket követel a kormánytól.

A török köztársaság alkotmánya

(Konstantinápoly, okt. 10. Az új török alkotmánytervezet szerint a török államforma köztársaság lesz. Elnökét három vagy négy évre fogják választani. A törvényhozás jogát a nagy nemzetgyűlés fogja kizárólag gyakorolni, amelynek felelős lesz a végrehajtó hatalmat gyakorló kormány. Ezenkívül egy államtanács fog működni, mely mintegy a szenátus intézményét fogja pótolni. Ennek tagjait a köztársaság elnöke nevezi ki.

Konstantinápoly, okt. 10. Egyes politikai körökben ellenszenvvel fogadják Kemálnak azt a tervét, hogy Törökország alakuljon át köztársasággá és Angora legyen a főváros. Trapezundban emiatt tüntettek Kemál ellen és a kormánycsapatok csak nehezen tudták a rendet helyreállítani. A köztársasági eszme ellen főleg a fanatikus dervisek agítálnak.

Concurs

Die hiesige Ort. Gemeinde sucht einen **שוחט** — **מומחה ורמא שמנים** — der zugleich ein tüchtiger **בעל תפילה וקורא** sein muss. Jahresgehalt 24.000 Lei (eventuell noch mehr) möblierte Wohnung und gewöhnliches Nebeneinkommen. Der Posten ist sofort zu besetzen. Reflektanten haben zu vor ihr Erscheinen an Unterstehenden anzuzeigen. Die Spesen werden nur dem Berufenen vergütet.

Mociu, jud. Cojocna. **Karn Samu** Vorstand

Moravetz Karácsonyi Albuma

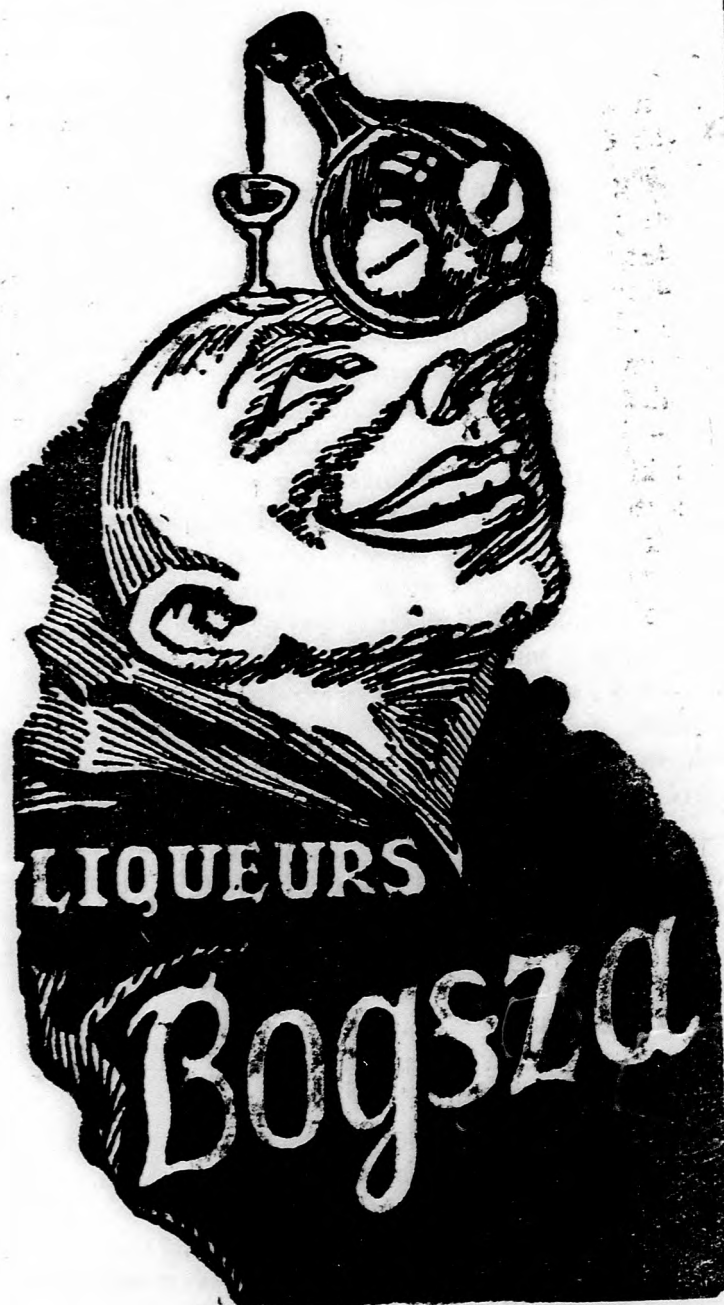
az idei karácsony szenzációja! Nyolevan oldalon harmincnégy válogatott művet tartalmaz. Mindenütt kapható!! Egyenként véve 790 lej értéket képvisel.

Volt hadifoglyok!

Megjelent a legszebb orosz dal, mely lépten-nyomon kísért benneteket nagy Oroszországban. Címe:

Bajkál (Szibériai emlék)

Vegyétek és terjesszék! Moravetz kiadás, mindenütt kapható!

Thüringia Bajorország ellen

Forradalmi zászlóaljakra tömörültek a munkások. Bajorországban fentartják az ostromállapotot. Poincaré új javaslatokat vár

(Berlin, okt. 10. Az Uj Kelet tudósítójától.)

A thüringiai szakszervezetek weimari kongresszusa elhatározta, hogy forradalmi zászlóaljakat szervez egy héten belül a proletariátus köréből, amelyek az esetleges bajor államcsinnyel szemben lesznek szükségesek. A kongresszus határozati javaslatot fogadott el, amelyben követeli a Stresemann-kormány lemondását és munkáskormány megalakítását.

Berlin, október 10. A birodalmi gyűlés 12 órai vita után bizalmat szavazott a kormánynak. A bizalmi javaslat ellen csak a nacionalisták, a kommunisták és a bajor néppártiak szavaztak. A birodalmi gyűlés ezután elvetette azt az indítványt, amely a bajorországi ostromállapot megszüntetését kívánja.

Páris, október 10. A külügyminiszter kijelentette a sajtó képviselőinek, hogy a nap legfontosabb eseménye a német nagyiparosokkal folyó

tárgyalások. Stresemann ama kijelentésére, hogy Franciaország nem veszi figyelembe a német javaslatokat, Poincaré közölte, hogy most újabb javaslatokat vár a német kormánytól, mivel a helyzet gyökeresen megváltozott a régi javaslatok óta.

Poincaré holnap fogadja Németország képviselőjét, aki azért jött a francia fővárosba, hogy kieszközölje Németország meghívását a Ruhr-munkamegkezdésére vonatkozó tárgyalásokra. A Havas-ügynökség úgy tudja, hogy Poincaré a kérést elutasítja azzal az indokkal, hogy a szövetségesek nem tárgyalnak a passzív rezisztencia megszervezésével, hanem kizárólag a helyi hatóságokkal és munkáscsoportokkal. Stresemannnak csak az ellenállás tényleges megszüntetése után lesz módjában tárgyalni Franciaországgal, minthogy csakis ettől a pillanattól kezdődhetnek meg a két állam között a diplomáciai tárgyalások.

Katonai ellenőrzési szemle

(Kolozsvár, október 10. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári hadkiegészítő parancsnokság értesítése szerint az 1924—25. évre vonatkozólag az új könyvecskék és a mozgósítás esetére való felmentési igazolványok láttamozása 1923 október 15-étől november 30-áig történik.

Ezen az ellenőrzési szemlén meg kell hogy jelenjen: a) valamennyi tényleges, tartalékos és katonai egyén, kezdve az 1920 (1898-ban született) korosztályon bezárólag az 1900 (1878-ban született) korosztályig, bármilyen lenne katonai szolgálata és akár van csapatbeosztása és akár csak be van írva a hadkiegészítőnél; b) valamennyi katonai szolgálat alól fölmentett 1921—1920. korosztályu egyén, aki 1923 április óta nem vett részt hadgyakorlatokon; c) mindazok (erdélyiek és beszarábiaiak), akik különböző okokból a hadsereg ellenőrző jegyzékébe felvéve nincsenek; d) mindazok, akiket a polgári hatóság mozgósítás alól való felmentésre ajánlott az 1924—25. évre. Személyesen kell jelentkezniök az a), b), c) alatt felsoroltaknak igazolványaikkal; ezeknek ez alkalommal bejegyzik mesterségeiket és szakképzettségeiket is; evégett magukkal kell hozniök: iparendélyüket, könyvecskéjüket, oklevelüket és olyan okmányukat is, amelyekből kitűnik, hogy milyen ipart tudnak.

Az összeírás alkalmával a tiszteket is bejegyzik rangfokozatra és életkorra való tekintet nélkül, azzal együtt, hogy milyen esetleges szakképzettségük van. A postánál és CFR-nél alkalmazottak nem kötelesek okmányokat hozni magukkal. A d) alatt megnevezettek felmentésük láttamozása végett a lakóhelyükhöz legközelebb eső hadkiegészítőnél jelentkeznek. A személyes jelentkezéstől mentesítve vannak a falvakban és a hadkiegészítő joggal nem bíró városbeli posta-, távirda- és telefon-tisztviselők. Nem kell továbbá jelentkezniök az 1921. évi korosztálybelieknek és az 1920—1900 korosztálybeli felmentetteknek és reformáltaknak. A családfenntartás okából felmentettek az adóhivatali nyugtával kötelesek jelentkezni.

Kolozsváron a hadkiegészítő parancsnokság helyiségében 8-tól 12-ig az A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M betűkkel kezdődő nevek, 2-től 6-ig az N, O, P, R, S, T, U, V, Z, X, Y nevek jelentkeznek az alábbi napokon a napok után jelzett korosztályok: Október 15-én az 1920 korosztály, 16-án 1919, 17-én 1918, 18-án 1917, 19-én 1916, 20-án 1915, 22-én 1914, 23-án 1913, 24-én 1912, 25-én 1911, 26-án 1910, 29-én 1909, 30-án 1908, 31-én 1907, november 1-én 1906, 2-án 1905, 3-án 1904, 5-én 1903, 6-án 1902, 7-én 8—12-ig az 1901 és 2—6 óráig az 1900 évi korosztály.

A bánffihunyadi és hidalmási, továbbá a Torda városi, tordaaranyosmezei tordai és topánfalvai ellenőrzőszemlék a kolozsvárral megegyező időben és módon mennek végbe.

Aki elkerülhetetlen akadályok miatt a szemlén nem jelenhetik meg, november 9-étől kezdve a hadkiegészítőnél még pótolhatja jelentkezését november 30-ig d. e. 8—12 és d. u. 2—6 órák között.

Mindazokat, akik e köteleességüket elmulasztják, a katonai büntetőtörvény rendelkezései értelmében megbüntetik.

A mai valutapiac

(Kolozsvár, okt. 10. Az Uj Kelet tudósítójától.) A párisi nyitókursus alapján, mely ötpontnyi veszteséggel 7.75-tel jegyezte a lejt, a kolozsvári piac szilárdan indult. A lej gyengülésével kapcsolatban ugyanis Párisban az összes többi értékek jelentékeny emelkedést értek el. A kolozsvári pénzpiac szilárd irányzata azonban csak a zürichi nyitóárfolyam megérkezétségéig tartott. Zürichben a francia frank hatalmas arányban 33.80-ról 34.45-re szökött. Ez az emelkedés ugyan nem volt arányos kihatással a kolozsvári forgalomra, de a piac mégis jóval ellanyhult. A késő délelőtti órákban osztrák koronát 328—331-gyel, belföldi magyar koronát 145—148-cal, szokolt 6.35—6.38-cal, fontot 978—985-tel, francia frankot 13.00—13.05-tel, lírát 9.75—9.80-nal, dollárt 216—217-tel, dinárt 2.50—2.60-nal, svájci frankot 38.60—38.70-nel lehetett kapni.

Október 10-én 100 lejért fizettek Kolozsvárt:

- 8600—8400 külf. magyar koronát,
- 14500—14800 belf. magyar koronát,
- 7.70—7.60 francia frankot,
- 2.50—2.25 svájci frankot,
- 0.46*50—0.46 dollárt,
- 10.27—10.20 olasz lírát,
- 37800—33100 osztrák koronát,
- 14.60—14.70 cseh koronát,
- 0.10*20—0.10*15 font sterlinget.

Valutapiac október 10-én:

Bukarest. Devizák: Páris 1288, London 977, Newyork 216, Róma 978, Zürich 3860, Prága 642, Bécs 3080, Budapest 110, Varsó 6.5.

Bukarest. Valuták: Napoleon 800, márka —, leva 198, török líra 125, font sterling 990, francia frank 1290, svájci frank 39, olasz líra 980, drachma 400, dinár 240, dollár 220, lengyel márka 40, osztr. korona 30.5, magyar korona 70, cseh korona 630.

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 45—30, Newyork 558—558, London 2541—2542—, Páris 34.45—34.30, Milano 2550—2550, Prága 1665—1680, Budapest 304—305, Belgrád 665—655, Bukarest 260—260, Varsó 6—5, Bécs 78.25—78.75 Bécs lebélyegzett 78.5.

Páris. Nyitás: London 7425, Newyork 1628—, Berlin 125, Róma 74.25, Prága 49, Bukarest 775, Zürich 291, Bécs 23, Varsó 50.

A budapesti valutaközpont hivatalos árfolyamai: Lej 94—107, márka 125—125, francia frank, 1205—1251, lengyel márka 4—565, dinár 226—240, dollár 19.400—20.500, osztrák korona 2740—2960, líra 895—950, Napoleon 69000, font sterling 88500—92900, szokol 580—624.

Legolcsóbban fest, tisztít az

UNIO

gőzmosógyár
Gluj, C. Reg. Ferd. 133

1383

Hölgyek! A Höfer-féle

2. számú bőrpör fehér, rózsza és krémszínben a legjobb arcápoló. Izzadságnál, kiütéseknél a Höfer 3. sz. szalicilos bőrpöröt használja.

Az Uj Kelet az egyetem napilapja. Felelős szerkesztő: Dr. Az Uj Kelet cikkeinek a jelölésével engedélyezett. Előfizetési árak: Egy h. felévre 320 lei. e

Papos Slajm

Slajm kalauz nélkül, sőt minden kisvárosba jövő vándorok zsidóházakat és állami zivatáros cudar szeleket zett a hó, Slajm t. amíg „kegyeltje” a szemmel, vagy bánat kapuljba. Akkor az zugos utcák során kalauz.

Mert papos is örök kalauza és hát az istenadta terhet. Slajme.

Ott lakott vala nagy sárga házban szorgalmas egykedvek mind ismerték vadgesztenye-zápor.

Slajmát ütött és talán a szülei nem is tudott találni itta volna. Slajme tudott, de sirni nem.

Egyszer aztá — emlékszem — fellegek másztak a felszívta a sugarak tak el a kisváros és ijedt nézéssel lesz, cudar idő, megeredt az eső kopott járdájára.

Az emberek miék házához ez Slajme anyja. Ne szegény ember, ne szegény emberek esernyőjük sem v.

A kántor mim⁴-hoz és gyen. Az emberek köntörtént. Slajme, s jajgatott. Előbb vesebben és bees. Slajme sirt, elős.

És amikor mető felé, Slajm Ott maradt az ujra elapadtak a sirni, csak jajgat. Hetek mu. rosi utcán, mik.

— Mária keresztül. Bu aki Belgrádból dett, na mego Trancu Rainer gédletével, aki kísérte. Az op orvos is asszisz királyné néhan.

— Meg kiállítás any már arról, hog kutive kereske egy állandó igéretet és a anyagát, — bemutatattak, személypodgy nem érkezett tive részéről viselet utján kiállítási any után váratlan képen hónap Zsidó Nemze Palesztina-ki sorban geológ sága annak, rejt magában Palesztina d.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Felelős szerkesztő: Dr. Marton Ernő
Az Uj Kelet cikkeinek utányomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.
Előfizetési árak: Egy hónapra 60 lei, negyedévre 170 lei félévre 320 lei, egész évre 620 lei.

Pupos Slajme sírni kezdett...

Slajme kalauz volt egyenruha és lyukasztó nélkül, sőt minden közlekedési eszköz nélkül. A kisvárosba jövő vándoroknak mutogatta Slajme a zsidóházakat és állt a kapu előtt, ha eső esett szivataros cudar szelek fújtak, ha téli időn pelyhedzett a hó, Slajme türelmesen várt a kapu előtt, amíg „kegyeltje“ az alamizsnás vándor csillogó szemmel, vagy bánatos nézéssel ki nem jött a kapualjba. Akkor aztán tovább vezetett, végig zegzugos utcák során vándorát, Slajme a pupos kalauz.

Mert pupos is volt szegény Slajme, kisváros örök kalauza és háta közepén jó türelemmel viselte az istenadta terhet. Apró, pupos negyed-emberke Slajme.

Ott lakott valahol a város végén, dülledező nagy sárka házban és minden péntek este eljárt szorgalmas egykedvűséggel a templomba. A gyerekek mind ismerték pupos apró Slajmet és szapora vadgesztenye-záporral fogadták a templom udvarán.

Slajmát ütötték, vették az utcai kölykök és talán a szülei is, de Slajme sohse sírt, mert nem is tudott talán. Mintha minden könnyét felitta volna. Slajme csak jajgatott, mert jajgatni tudott, de sírni nem.

Egyszer aztán csoda történt vele. Ősz volt — emlékszem — éppen. Csunya, kővér fekete felelgek másztak a nap alatt és potrohos hasuk felszívta a sugarakat. Nehéz, fekete árnyak suhantak el a kisváros ijedt házai fölött. Délután volt és ijedt nézéssel néztek össze az emberek. Zivatar lesz, cudar idő, mondogatták. Aztán nemsokára megeredt az eső és hangosan zuhogott a kisváros kopott járdájára.

Az emberek szállingózva zarándokoltak a Slajmiék házához ezen a délutánon, mert meghalt a Slajme anyja. Nem voltak sokan, alig husz-harminc szegény ember, mert Slajme anyja temetésére csak szegény emberek mentek, olyanok, akiknek még eseményük sem volt, de azért mégis eljöttek.

A kántor rekedten fogott az „el molé ráchámim“-hoz és gyenge hangja belefutott az őszi esőbe. Az emberek könnyes szemmel néztek össze, csoda történt. Slajme, szegény apró pupos negyed-emberke jajgatott. Előbb csak halkán, aztán egyre keservebben és beessett két szeméből megeredt a könny. Slajme sírt, először életében.

És amikor a fekete gyászkocsi elindult a temető felé, Slajme nem akarta kikisérni az anyját. Ott maradt az udvarukon és beessett két szemébe. Ujra elapadtak a könnyek. Slajme már nem tudott sírni, csak jajgatott különös hangon és keserve.

Hetek múlva találkoztam vele újra a kisvárosi utcán, mikor hozzánk kalauzolt egy vándor.

(k. s.)

— **Mária királyné sikeres műtéten esett keresztül.** Bukarestből jelentik: Mária királynét, aki Belgrádból való visszaérkezése óta gyengélkedett, ma megoperálták. Az operációt dr. Maria Trancu Rainer orvosnő végezte egy szerb orvos segítségével, aki a királynét Belgrádból Bukarestbe kísérte. Az operációnál még dr. Mamulea udvari orvos is asszisztált. A műtét teljesen sikerült és a királyné néhány nap múlva elhagyhatja az ágyát.

— **Megérkezett a kolozsvári Palesztina-kiállítás anyaga.** Megemlékezett az Uj Kelet már arról, hogy Nachum Tisbi, a palesztinai exekutív kereskedelmi és ipari osztályának vezetője egy állandó Palesztina-kiállítás felállítására tett ígéretet és a karlsbadi világkongresszus Palesztina-anyagát, — amelyet a temesvári konferencián is bemutattak, — utnak is indította Kolozsvárra. A személypodgyásznak feladott küldemény azonban nem érkezett meg, úgy hogy a palesztinai exekutive részéről már lépések történtek az angol képviselő útján abban az irányban, hogy az eltűnt kiállítási anyagot a CFR. kutassa fel. Most azután váratlanul mégis előkerült a személypodgyászat után hónapokos utat járt küldemény, úgy hogy a Zsidó Nemzeti Szövetség be is rendezheti állandó Palesztina-kiállítását. A most küldött anyag első sorban geológiai természetű és igen értékes bizonyossága annak, hogy Palesztina földje mily kincsekkel rejt magában. Igen szép nyújtemény számol be Palesztina dohánytermeléséről is. Szinte teljesnek

Ujabb letartóztatások a fascista összeesküvésben

Betiltották a fascista népgyűléseket. Az idősebb Zelea Codreanu is letartóztatott

(Bukarest, okt. 10. Az Uj Kelet tudósítójától.) Zelea Codreanu, az ismert antiszemita vezető, akinek fiát tegnap elfogták, ma Jasiban letartóztatták és a fővárosba hozták. Codreanu kijelentette a „Lupta“ tudósítójának, hogy minden csak gyanúsítás és nagyon könnyen be fogja bizonyítani ártatlanságát.

Az „Adeverul“ jelentése szerint az összeesküvés felfedezése egy diáknak köszönhető, akinek lelkiismeretfurdalásai voltak és elárulta az előkészületeket egy prefektusnak, aki viszont azonnal jelentést tett a kormánynak. A „Lupta“ megerősíti ezt a hírt és azt írja, hogy az illető prefektus Buzau prefektusa, a neve Oraveanu. Garneatza diákot, aki szintén részes a komplottban, körözik.

A miniszterelnök ma hosszabb tanácskozást folytatott az igazságügyminiszterrel és a belügyminiszterrel. Az „Adeverul“ szerint Bratianu a

legszigorubb rendszabályok életbeléptetését kívánja.

mert a történetek erre feljogosítják.

A kormány betiltotta a vasárnapra Ploestibe és Bukarestbe hirdetett keresztény párti népgyűléseket.

mondható az a kollekció, mely Palesztina szappan-alkohol- és textiliparát mutatja be. A textilipar bemutatására különböző gyapjumenek, fonalkészítmények és kész cikkek szolgálnak. A börgyártás fejlettségéről féligkész gyártmányok és kitűnően elkészített bőrök tesznek tanúságot. A híres petach-tikvai borpincék kitűnő borát is bemutatja a kiállítás, amelynek anyaga természetesen még hiányos, de minden remény megvan arra, hogy lassankint az állandó Palesztina-kiállítás a szentföld teljes iparát és mezőgazdasági termelését be fogja mutathatni. A mostani anyag igen sok vonatkozásban a legszébben biztató képet nyújtja Palesztina iparról. A kiállítás a Zsidó Nemzeti Szövetség központi irodájában van és díjtalanul tekinthető meg.

— **Megjelent a Nemzetközi Munkahivatal jelentése.** Gentből jelenti a Nemzetközi Munkahivatal eszperanto hírszolgálat, hogy a Munkahivatal jelentéseit tartalmazó könyv a termelés kérdéséről most jelent meg és gazdag tartalmával, érdekes és pontos adataival általános feltűnést keltett. 1920 óta gyűjtötték az adatokat minden országból. Tekintetbe vették a nyersanyaghiányt, a szállítási nehézségeket, a valuták zuhanását, a hitel nehézségeit, a munkanélküliséget. A csoportosított anyag négy kötetben jelenik meg. A bevezetést Sir Albert Thomas, a Munkahivatal igazgatója írta, a három további kötet még ez évben megjelenik.

* **Tűzifaeladás.** Apácán 1923 október 22-én d. u. 5 órakor Salamon Testvérek aranyosgyéresi fatermelő cég eladja nyilvános árverésen a datki erdőrézben fekvő mintegy 10.000 méter bükküzifáját, az erdő, illetve a tűzifa Apáca állomástól mintegy 8 km. távolságra fekszik. Az árverési feltételek tenti cég üzemeztőjénél, Bosin Manó urnál Apácán megtekinthetők. Kikiállítási ár ürméterenként Lej 110. Bánatpénz Lej 100.000.

— **Ujra emelik a nagyváradai villanyárakat.** Nagyváradról jelentik: A városi tanács mai ülésén elhatározta, hogy a villanydíjakat november elsejétől kezdve ujabb husz százalékkal emeli. Az utóbbi három hónap óta ez már a második emelés és valószínű, hogy a város polgársága között az ujabb emelés erős tiltakozást fog kiváltani.

* **Gyomorhurutnál, májbetegségeknel és epeköveknél a Ferenc József keserűviz használata** gyakran rendkívül jó szolgálatot tesz. (5)

— **Az új személyazonossági igazolványok kiadása.** Vaitoianu belügyminiszter néhány hónappal ezelőtt rendeletet adott ki, amelynek értelmében az eddigi személyazonossági igazolványok helyett fényképes személyazonossági igazolványokat kell bevezetni. A fényképes személyazonossági igazolványokat már szeptember esejétől kezdve kellett volna bevezetni, azonban a minisztérium nem küldte meg az igazolványok blankettáit. Végre most megérkeztek az igazolványok blankettái Kolozsvárra. Az új személyazonossági igazolványok az utlevél-könyvecskéhez hasonlóak lesznek. Az igazolvány több lapból álló könyvecske lesz. Az első lapon az igazolvány tulajdonosának fényképe ragasztandó be, a szemközti lapon pedig személyi adatai irandó. A következő lapokra a lakásváltozásokat, vagy más városba költözéseket írják be, úgy hogy a jövőben a személyazonossági igazolvány nem lesz a polgárok állandó kálváriájára. Egy igazolvány ára tíz lej lesz. A városi tanács kedden küldi át az új igazolványok blankettáit a bejelentőhivatalba, ahol a jövő héten kezdik meg az új igazolványok kiadását. Minden kolozsvári lakos köteles személyazonossági igazolványt váltani, aki tízenyolcadik életévét már betöltötte. Az új személyazonossági

igazolványok kiadása nem jelenti azt, hogy a kolozsváriaknak napokig kell majd ácsorogni a bejelentőhivatalnál. Arra az időre ugyanis, amíg az új személyazonossági igazolványok kiadása tart, segédmunkaerőket fognak a bejelentőhivatalhoz beállítani. — Az új igazolványok kiváltásakor tel kell mutatni a régi személyazonossági igazolványt, mert csak annak alapján fognak fényképes-igazolványt adni.

— **Lopás az Astoria-szállodában.** Riták Lajos gyárigazgató néhány nappal ezelőtt érkezett Kolozsvárra és az Astoria-szállodában bérelt szobát. Csütörtökön este hazaérkezve lakásába, megdöbbenve vette észre, hogy két rend ruhája eltűnt. Megtette a feljelentést a rendőrségen, a tolvajt azonban nem sikerült kézrekeríteni. Hétfőn délután Riták egy barátja kíséretében a főtérre haladt, midőn észrevette, hogy egy fiatalember az ő ruhájában sétál el mellette. Megszólította a fiatal embert, aki nem tudott választ adni a ruha eredetére vonatkozólag. A tolvajt, akiről kiderült, hogy a szomszédos szobában volt megszállva, a rendőrség letartóztatta.

— **Százharmincezer márka.** Egy kolozsvári urnak még a háborus időkben követelése volt egy berlini bankban. Százharmincezer márka járt neki. A márka árfolyama a háboru után csökkenni kezdett a nemzetközi piacon és mert az illető bizott a márka javulásában, nem vette föl a folyószámlájáról az összeget, hanem várt vele. Ahogy romlott a márka, úgy várakozott: majd csak megjavul egyszer. Amikor a márka kurzusa a korona alá került, úgy gondolkodott, hogy most már mindegy, mikor intézkedik betétjéről. Ma azután levelet kapott a berlini banktól, amelyben közlik vele, hogy a százharmincezer márkás betétjét költségek címén leírták. A berlini bank gavallér is volt: kétszázötvenezer márkás bélyeget ragasztott a levélre.

* **Értesitem a nagyérdemű közönséget,** hogy az uradalmi halászatok megkezdődtek. Minden másodnap friss halszállítmány érkezik fogas, ponty, csuka stb. halfajokból. Vidéki megbízásokat is elfogadok. Sallak Dezső és csemegekereskedő Cluj, Calea Victorie 38.

— **Megkezdtek a bukorváni rablógylkosok perének tárgyalását.** Nagyváradról jelentik: Ma kezdődött meg a törvényszéken a bukorváni rablógylkosok perének tárgyalása. A bihar-megyei Bukorvány község hatvanéves görögkatolikus lelkészét, Vaiscan Teodort ugyanis, mint azt az Uj Kelet megírta, még 1921 őszén egy tizenkét tagból álló cigánybanda meggyilkolta és kizabolta. A rendőrség hosszas nyomozás után letartoztatta a banda három vezérét, Henzes Györgyöt, Canda Flóriánt és Pintia Józsefet, akiket a nagyváradai törvényszék hónapokkal ezelőtt tizenöt, tizenkettő és tíz évi fegyházra ítelt. Időközben kézrekerült a banda többi kilenc tagja is, akik közül Varga Sándor a fogházból megszökött. A többi nyolc vádlottat ma vont a felelősségre a törvényszék. A mai tárgyaláson a formáságokra került a sor, a tárgyalás előreláthatólag több napig fog tartani.

* **Olcson és jól csak Izsák Testvéreknél** lehet vásárolni. Reg. Ferdinand 63 (Kéményseprő-épület.)

1 mtr. női csikos szövet	115 lej
1 " cosmanos delin	39 "
1 " barchet	39 "
1 " valaúse csipke	3 "

Női és férfi harisnyák, valamint mindenemű rövidárúk nagy választékban.

KÖZGAZDASÁG

Választottbirósági alapot teremt a Munkaadók Szövetsége. Az erdélyi Nagyiparosok és Munkaadók Szövetsége körlevéllel fordult tagjaihoz, hogy járuljanak hozzá egy olyan alap megteremtéséhez, mely a választott bíróság zavartalan adminisztrációját biztosítaná. Az anyagi bázis, mely kétszáz ezer lejt tesz ki, csak preventív intézkedés arra a nem valószínű eshetőségre, ha az intézmény nem hozná be a költségeket. A hozzájárulás a rendes tagdíj negyedénél nagyobb nem lehet.

Takarmányagot exportál Londonba a Banca Centrala. A magas vámokkal és a CFR. negyvenöt százalékkal magasabb kiviteli tarifájával megbénított romániai terménypiac teljesen elvesztette a külföld érdeklődését. Egyedül löheremagban és lucernában volt erős kivitel s a Banca Centrala most is intenzíven vásárol. De ezekben is lanyhulás állott be, mert Franciaország és Olaszország hatalmas készleteket dobtak a világpiacra. Különben is a romániai termés minősége gyengébb, tehát nem versenyképes. Hasonló stagnáció állott be a lencse-kivitelben, mert az oroszok Stettinen át olcsóbb áruval tudják Németországot ellátni. A külföld jelenleg kizárólag a romániai bab iránt érdeklődik. Ebben e cikkben már jelentős kötések is történtek s ezért a belső árak megszilárdultak. Ha igaznak bizonyul a Gabonaszindikátusnak az az értesülése, hogy a kormány az olajpogácsa kiviteli illetékét hatezer lejre szállította le, a kommissziós díjakat eltörölte s permisz nélkül megengedte a kivitel, ebben a cikkben nagy üzletek lesznek, mert kereskedelmünk nagy olajpogácsa-készletekkel rendelkezik. Versenyképes lesz a finom liszt is, amelyből az erdélyi malmok háromezer, a regábeliek kilencezer vagonnal exportálhatnak. Az ókirályságbeli előnyösebb kvóta miatt az erdélyi cégek működési körüket a regába tették át, ahonnan a Dunán és a tengeren szállítanak.

Az erdőkiérmelés új rendje. Az Erdélyrészi Faegyesület körlevélben tudatta tagjait, hogy a kormány csak az új erdőtörvény által előírt üzemterv bemutatásának és más formák terminusát halasztotta el 1924 szeptember elsejéig, de a tóár revíziójának időpontja a régi marad. A csertüzifa kivitelének engedélyezése már csak attól függ, hogy az ellenőrzés részleteiben sikerül-e megállapodásra jutni. A 250 lejes refakcia ügye is végleges megoldás előtt áll.

Az új vámtarifa a vasipart sújtja különösen. Bukarestből jelentik: Kiszivárgott hírek szerint az új vámtarifa különösen a vasipartot fogja sújtani. A rudvas eddigi kilogramonként 40 banis vámtételét egy lejt 50 banira akarják felelni. A gépek vámtételét szintén aránytalanul magasra emelik. Egy kétszázötven kilogramon aluli esztergapad 2.20 lejes kilogramonkénti vámjá tizenkét lejre emelkedne.

A kolozsvári iparkamara közgyűlése. Október 24-én, vagy 26-án tartja közgyűlését a kolozsvári kereskedelmi kamara. A közgyűlés tárgysorozatának legfontosabb pontja a földgáz-ügy lesz. Ebben a kérdésben dr. Letső László, az erdélyi Bányakutató Hivatal vezetője és Lázár Vasile mérnök, a Banca Agrara földgazdostályának főnöke adatokkal alátámasztott tervezetet fognak előterjeszteni, miképp lehetne Nagysármásról a földgázát legolcsóbban bevezetni Kolozsvárra. A közgyűlés foglalkozni fog az építkezési akcióval, az állami tartozások visszafizetésével, a hadikölcsönkötvények kicserélésével, esetleg beváltásával, azonkívül vasuti küldeményekre vonatkozó CFR.-szavatossági kötelezettség és a szállítási viszonyok szanalásának kérdésével.

Elmarad a karácsonyi vásár Kolozsváron. Még a nyáron akciót indított a kolozsvári iparkamara, hogy karácsonykor kiállítással összekötött alkalmi vásárt rendezzen. Az előkészítésben részt kellett volna vennie az Ipartestületnek is. Ez azonban az autonómia felfüggesztése és belső válsága miatt képtelen lett praktikus munkára. Azonkívül más akciók is keresztelték a kamara munkáját és így az idő annyira előrehaladt, hogy az iparosok és kereskedők képtelenek elkészülni decemberig a speciális karácsonyi vásáryanaggal. A kamara azonban még megkísérlé, hogy valamiképpen mégis meg legyen tartható a karácsonyi vásár.

Az állami adó után állapítják meg a cégtáblaadót. Ma délelőtt az érdekeltek bevonásával a kolozsvári városházán értekezlet volt, amelyen a cégtáblaadó megállapításával foglalkoztak. Az elfogadott határozat szerint a cégtáblaadót nem az üzleti forgalom, hanem az állami adók alapján fogják kivetni. A tervezet bankok, nagyiparosok és angrokerekedők részére ötszáz lejt, kisiparosok és kiskerekedők részére pedig az állami adók összege szerint 300 és 200 lejt cégtáblaadót ír elő.

A vasut előre kifizeti a fa nyolcvan százalékát. Holnap délben Hosszu János kolozsvári üzletvezető Bukarestbe utazik, hogy résztvegyen annak a parlamenti bizottságnak az ülésén, mely a CFR. jövőévi költségvetését állítja össze. A bizottság nemrég Kolozsváron is járt, hogy felülvizsgálja, milyen a személyzet száma, képzettsége, mennyiben nélkülözhetetlen és mindazokat a hiányokat, amelyek károsan megbénítják a vasut adminisztrációját. A holnaputáni konferencián javaslatot fognak beterjeszteni a CFR. decentralizációjáról, amelynek legfontosabb kérdése az utalványozási jog kiterjesztése. Eddig ugyanis rengeteg hátrány származott a CFR-rel összeköttetésben lévő gyárakra, termelőkre és kereskedőkre, hogy követeléseiket csak a bukaresti vezérigazgatóság külön rendeletére kaphatták meg. Ezen az egyes üzletvezetőségek most némiképpen enyhítették, olyformán, hogy a fásoknak a szállítmányok átadásakor kifizeti a fa értékének nyolcvan százalékát a vezérigazgatóság előzetes „ordin de plata“-ja nélkül is. A fennmaradó husz százalékot a bukaresti vezérigazgatóság verifikálása után ugyancsak az üzletvezetőségek fizetik ki.

Nagy occasio!

Harisnyák, keztyűk,
kötött kabátok eredeti gyári áron
árusítanak a

SPORT

kötött-szövött áruházban, Cluj

Cal. Reg. Ferdinand 16.

Állami hivatalnoknak külön
engedmény

Leszállított árak

SPORT

A Haggibbor törpéinek mérkőzése. Vasárnap délelőtt 10 órakor a Haggibbor törpe a. és b. csapata a CFR-pályán éremmérkőzést tart.

Nagyvárad válogatott csapata. Nagyváradról jelentik: A vasárnapi Kolozsvár-Nagyvárad válogatott csapatát a NAC és a Törökvs játékosai-ból állították össze, hogy a többi csapat programmszerű bajnoki mérkőzését zavartalanul megtarthassa. A váradai csapat így a következők lesz: Ströck, Bartha—Székely, Guru—Kinigli—Raduciner, Ströck—Brida—Kubicsek—Rónai—Drescher. A kolozsvári csapatot a csütörtöki trialmérkőzés után állítják össze.

Az Universitatea külföldön. Az egész országban igen jó hírnévnek örvendő szimpatikus egyetemi csapat igen előnyös külföldi meghívást kapott egy 10 napos túrára. A tura, melynek állomásai Milánó, Torinó, Páris, Lyon, Grenoble lesznek, október 24-től november 4-ig tartana. Az egyetemi csapat minden valószínűség szerint eleget tesznek a meghívásnak, mellyel az ország sportjának is — ismerve a csapat fair, uri játékmódját, a romániai labdarugásnak is — igen nagy szolgálatot tesznek.

Jönnek a Vasasok. Az Európaszerte ismert kiváló budapesti munkáscsapat, a Vasasok jövetelét már jeleztük, október 27—28-án feltétlenül Kolozsváron fog vendégszerpelni. Ellenfelei valószínűleg a Victoria és a Haggibbor lesznek, esetleg e két egyesület kombinálva a KAC és Universitatea játékosaival fog megmérközni a legszebben játszó budapesti csapat ellen. A tárgyalások, melyeket Jakobi Ernő vezet a Vasasokkal, már teljesen befejeződtek, sőt a kitűnő Vasasok már a beutazási engedélyt is megkapták.

Bécsi bajnoki eredmények. WAF—Wien 2:2. A Spárta ellen eldöntetlenül játszó Wien gyenge játéka nagy meglepetés.

Amateur—Wacker 1:0. A győztes gól Schaffer érdeme.

Simmering—Rapid 4:2. Óriási meglepetés.

Hakoah—Slován 2:2.

Sportklub—Hertha 3:0.

Admira—Ostmark 6:2.

Hoff új világrekordja. Hoff, a kiváló norvég versenyző vasárnap a Berliner Sport Club versenyén 500 méteren 1.5 másodperc alatt új világrekordot állított fel.

Gerő Ferenc, a kiváló budapesti bíró, aki vasárnap a Kolozsvár-Nagyvárad válogatott mérkőzést vezeti, szombaton érkezik Kolozsvárra.

SZÍNHÁZ ~ MŰVÉSZET

Heti műsor

Csütörtök: Othello. Új szereposztással. Shakespeare ciklus második estje. Rendes helyárrakkal. Bevezető előadást tart Janovics Jenő dr. Napi bérlet 21. szám. C. Előadás kezdetén a nézőtérre vezető ajtókat bezárják. Sorozatszám 68.

Péntek: Marinka a táncosnő. Operettújdonosság kilencedszer. Rendes helyárrakkal. Bérlet-szünetben. Sorozatszám 69.

Szombat délután 3 órakor: Az a huncut kéményseprő. Gyermekelelőadás olcsó helyárrakkal. Sarkadi Aladár fellépésével. Sorozatszám 70.

Szombat este fél 8 órakor: Levendula. Operett-repriz. Új szereposztással: Kolbayval, Zöldhelyivel, Neményivel, Tolnayval, Bányásszal. Premierhelyárrakkal. Napi bérlet 22. szám. A. Sorozatszám 71.

Szombat este fél 11 órakor: A bátor Salamon. Újdonosság először. Sarkadi Aladár vendégjátékával. Bérlet-szünetben. Premierhelyárrakkal.

Raktárra érkeztek kávéházi és vendéglői felszerelések:
Duplaerős teáscsésze 20.—, duplaerős moccacsésze 18.—, duplaerős tányér 16.— stb.

Vizespohár
3.—

FISCHER

Cluj, Piata Unirei 12. szám

Boros pohár
2.50

MOZIK

Egyetem-n
Themis. A szív szerelmi dráma nagy szerű Linda tárgyú dráma. Az elől.

Uránia-mo
Sámson az akro-öt felvonásban. Sámson az óriás mutatványoktól h

Apollo-mo
Karenin Anna. M. tan. Tolsztoj Leo Maria Melato, Ra

Figyelem!
mozgóban, csütör akrobata, Lucian csütörtök, októbe

Előkészüle
Mikor a bírák tév a párisi Comedie sláger mindent v

Fiatal, ügye a kiadóhiva

az ort. Chevre-Kad élelmézőbizottság

Kiosztott ebédek
Kiosztott tej ...
Kiosztott bor ...

Tagdíjakból ...
Betegektől ...
Ebédmegváltásokb
Templ. adományból
Perselyből ...
Adományokból ...

Konyhai kiadásokr
Segélyekre ...
Tejre ...
Igazgatási költségn
Főzészetre ...
Ételhordásért ...
Jutalékokra ...
Egyéb kiadásokra
Egyenleg ...
Cluj, 1923. d

Mózes Elek
jegyző

Fénymásoló
la pozitív, n
Kérjen árajá

Zsák

HAVAS DEZS
TIMISOARA

Manomete

EGÉSZ LAK
ZONGORÁK

Gyer
kabát
lejtől,
900
felj

MOZGÓK MŰSORA

Egyetem-mozgó: Csütörtök, október 11-én: *Themis*. A szív erősebb mint a ész. Hatalmas szerelmi dráma hat felvonásban. Főszerepben a nagyszerű Linda Pini. Rendkívül érdekesítő tárgyú dráma. Az örökszerelm diadala a tudomány fölött.

Uránia-mozgó: Csütörtök, október 11-én: *Sámszon az akrobata*. Érdekesítő akrobatadráma öt felvonásban. Főszerepben Luciano Albertini, a Sámszon az óriás kreálója. Idegrázó akrobatikai mutatványoktól hemzsegő film.

Apolló-mozgó: Csütörtök, október 11-én: *Karenin Anna*. Megkapó orosz dráma öt felvonásban. Tolsztoj Leo gróf hatalmas műve. Főszerepben Maria Melato, Raffaello Marian és Ernesto Sabatini. Előadások kezdete délután 3 órától.

Figyelem! Két filmsláger! *Themis* az Egyetem-mozgóban, csütörtök, október 11-től. *Sámszon az akrobata*, Luciano Albertini, az Uránia-mozgóban, csütörtök, október 11-től.

Előkészületben: *Roger la Honte* vagy *Mikor a birák tévednek*. Francia filmsoda! Játsszák a párisi Comedie Francaise művészei. Ez a filmsláger mindent ver.

Fiatál, ügyes irodaszolgát felvesz a kiadóhivatal, Str. Baron L. Pop 10

Kimutatás

az ort. Chevrá-Kadisa (Jehudith vezetése alatt álló kórház emezemőbizottság 1923 jul.—szept. havi működéséről):

	július	aug.	szept	
Kiosztott ebédek	940.—	973.—	1048.—	adag
Kiosztott tej	150.—	93.—	90.—	liter
Kiosztott bor	26.—	26.—	26.—	liter
Bevételek				
Tagdíjakból	11810.—	11085.—	10035.—	Lei
Betegektől	780.—	990.—	560.—	Lei
Eb-umegváltásokból	2216.—	696.—	2109.—	Lei
Temp. adományból	505.—	910.—	2500.—	Lei
Persenyből	1648.—	—	—	Lei
Adományokból	—	810.—	300.—	Lei
Kiadások				
Könyvkiadásokra	349.—	344.—	267.—	Lei
Segélyekre	160.—	768.—	420.—	Lei
Téjre	653.—	—	228.—	Lei
Igazgatási költségre	2400.—	2400.—	2400.—	Lei
Fűtésre	1174.—	1340.—	4469.—	Lei
Ételbördésért	3356.—	3686.—	3775.—	Lei
Juttatásokra	2334.—	1928.—	2372.—	Lei
Egyéb kiadásokra	1571.—	2194.—	132.—	Lei
Egyenleg	5174.—	1831.—	3271.—	Lei

Cluj, 1923. október hó 4-én.
 Mózes Elek Izrael Fülöp Neuman Mórné
 jegyző Ch. K. gondnok elnök

Fénymásolópapír LEPAGENÁL
 ia pozitív, negatív
 Kérjen árajánlatot! K o l o z s v á r

Épületüvegezés, képkerepezés,
 kávéházi, vendéglői, háztartási cikkek, demionok, táblaüveg, lámpaárúk és porcellánedényekből legolcsóbb beszerzési torrás

Ausländer Rudolfnál
 Cluj-Kolozsvár, Cal. R. Ferdinand (v. Ferenc J.-ut) 37. sz. alatt, az Uránia palota mellett.

Engros! Endetail!

Zsák Zsineg Kötél
 HAVAS DEZSŐ TIMISOARA

Elsőrangú minőségénél fogva legkedveltebb

TORDAI SÖR

Különlegességei
GLORIA DUPLA TÁPSÖR
 MALÁTA
 mely orvosilag is ajánlhatik, valamint a kiválóan ízletes világos

KORONASÖR

Gyár: **TURDA** Telefon 5.
 Főraktár: **CLUJ** Telef. 394.

KEPES ELEK orvosi kötszerész Oradea-Mare
 Női és férfi óvszerek nagy raktára
 HAS-PASSAGE — SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ SÉRVKÖTŐK, HASKÖTŐK, MŰLABAK

Az összes őszi divatujdonságok nagy választékban raktárra érkeztek

HELLER, WEISZ ÉS MOLNÁR

céghez, Cluj-Kolozsvár, Calea Regele Ferdinand (v. Wesselényi M.-u.) 6. szám

Gyapju ruhaszővetek 150 lejtől   **l-a velour kabát- kelme 460 lejtől**   **l-a férfi raglán-doublé 460 lejtől**

Az „Éva“ vásznak egyedüli gyári lerakata

A kolozsvári CZELL-Sörgyár gyártmányai:

~ Hercules ~
 duplamalata tápsör különlegesség és a világos

~ Monostor sör ~
 utolérhetetlen minőségük miatt vezető márkának bizonyultak

Mindenütt kaphatók! Mindenütt kaphatók!

Kötött, szövött és norinbergi árúk nagy-kereskedése Oradea-Mare—Nagyvárad, Nagypiac-tér 1352
Schönberger, Spitz & Co.

Manometert, mindenféle mérőműszereket készit és javításokat vállal: **Gáspár műszerész Arad, Strada Horia 1.** Javítás végett beküldött műszereket rövid idő alatt visszaküldöm. Telefon 315

EGÉSZ LAKBERENDEZÉSEKET, RÉGISÉGEKET ÉS ZONGORÁKAT, ÉKSZEREKET VESZEK, ELADOK ★ **STERNBERG J.** ★ ORADEA-MARE PIAȚA UNIRII

Gyermek-kabátok 800 lejtől, boák 900 lejtől feljebb   **Izrael Dezső szücsáruháza**   **Szőrmék átalakítása és festése a legjutányosabb árban**

Cluj, Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35
 Legujabb szőrmemodellek raktáron!

APROHIRDETÉSEK

Apróhirdetések egyszeri közlési díja szavanként 2 lej. Vastagabb betűvel szedett szavak 3 lej. Legnagyobb apróhirdetés díja — 10 szög — 20 lej. Jellegű hirdetésekre semmiféle felvilágosítást nem adunk. A beérkező ajánlatok helyi hirdetésekkel a kiadóhivatalban vehetők át, vidékiek a kívánt címre továbbíthatnak. Erre a célra a hirdetési díjon kívül 2 lej 60 bani bélyegköltés fizetendő.

Kiadó souterainhelyiség a Főter 20. sz. alatt egy hozzátartozó földszinti irodahelyiséggel. Értekezhetni a Kereskedelmi Hitelintézet Rt.-nál. 6352

Ügyes tanuló felvevünk. Léb Fivérek. 6341

Középkorú izr. vallású sok évi mezőgazdasági gyakorlattal rendelkező egyén kisebb gazdaságba felügyelőnek vagy malom-bíróknak elmenne. Cím: Gers Mihály Cluj, Hegyalatti-u. 3. 6350

Eladó ház belvárosban, lakás átvehető. Cím a kiadóban. 6360

Ügyes német leányt keresek gyermek mellé. — Krausz Samu Cluj, Strada Radu 5. 6359

Praktikáns aki németül, románul és magyarul beszél és ír, kerestetik a Schenker & Co. Szállítási Rt.-nál, Str. Iuliu Maniu 27. alatt. 6358

Egy fiatal üvegesegéd, aki az épületüvegesésben, valamint a képeretezésben teljes jártassággal bír, azonnali belépésre felvétetik a Kerekes üvegnagykereskedésében Cluj. 6357

Vidéki nagy bánya és fűrdővárosban egy női és férfi divatüzlet lakással együtt eladó. Cím a kiadóban. 6345

Butor! Legolcsóbb bevásárlási forrás. Klein Izsák, Unió-u. 21. 1581

Szénát szállít

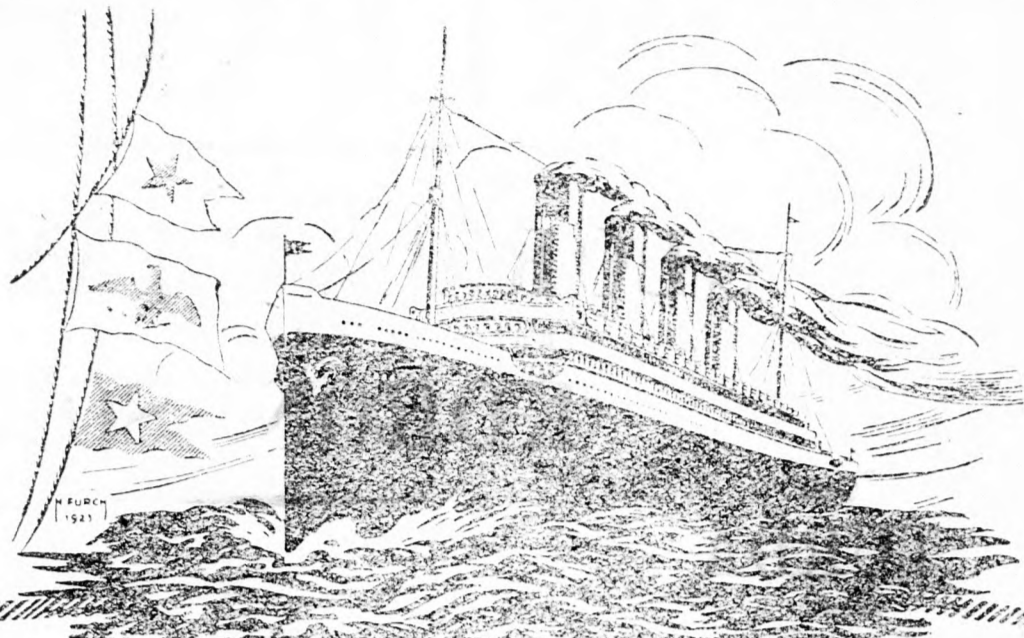
préselve, prima minőségűt vagontételekben azonnal:

Antal István, Brassó Szentmiklósi - utca 1/a.

Belvárosban legforgalmasabb helyen jól bevezetett engros üzlet más foglalkozás miatt eladó, esetleg társulna. Választ pontos címmel 600.000 jellegére Radió, Cluj kérések. 6348

Eladó „National Cash Register” pénztári készülék. Megtekinthető a Kereskedelmi Hitelintézet Rt.-nál, Piata Unirii 20. 6353

Házitanítót keresek főgimnáziumot magánúton végző gyermekeimhez, ki románban és franciában teljesen jártas. Ajánlatokat kér: Dr. Zwirn, Végvár, jud. Timiş 6349

KÖZVETLEN ÚTVONALAK
BUKAREST - TEMEŞVÁR - NAGYVÁRAD ÉS HALMITÓL.

Hamburg -
Bréma -
Antwerpen -
Cherbourg-on

Amerika -
Kanada -
Argentína -
Brazília

KERESZTÜL
A VILÁG LEGHIRESEBB GÖZHAJÓIN

HETENKINT 3-SZORI HAJÓINDULÁSSAL
AMERIKA-ÉS KANADÁBA

GYORS, KÉNYELMES ÉS BIZTOS. A 2 ÉS 3 OSZTÁLY BERENDEZÉSE
2-4 VAGY 6 SZEMÉLYES, KÜLÖN KABINJAIVAL FELÜLMULHATATLAN
ELSŐRENDŰ NÉMET KONYHA ÉS KISZOLGÁLÁS.

PROSPECTUST ÉS HAJÓMENETRENDÉT INGYEN ÉS BERMENTVE KÜLD

N. BRÜCK & CO

BUKAREST * TIMIŞOARA * JÓZSEFVÁROS

ROMÁNIA LEGNAGYOBB HAJÓÜGYNÖKSÉGE
DIJTALAN FELVILÁGOSÍTÁS UTLEVELEZÉS ÉS VIZUMÜGYEKBEN.
LEVELEZÉS MINDEN NYELVEN - IRJATOK AZONNAL!

Kérem

A n. é. vásárlóközönség előnyére

Luca P. Niculescu cluj-i fiókja a nagyérdemű vásárlóközönség becses figyelmébe ajánlja, hogy csütörtökön, október hó 11-én

m e g n y i t j a

Luca P. Niculescu

figyelni!

Cal. Regele Ferdinand 7. sz. alatt
ujonnan épült saját házában ujonnan berendezett
kézmű divatáruházát

Ezen alkalommal eladásra kerülnek mindenféle textil, szövet és selyem divatcikkek feltétlen reklámárak mellett, ami kizár minden konkurenciát. Eladás nagyban és kicsinyben

Lloyd 2081

Grünwald üvegcsiszolda Tükrök és butorüvegek minden méret és modell szerint készülnék. — **Oradea-Mare** és tükörgyár Épületüvegesési vállalat — Ujrafoncsorozás — Finntükrök Strada Garlitz 16. szám

Kadima Nyomda- és Kiadóvállalat R.-T. nyomása Cluj, str. Baron L. Pop (volt Brassay-utca) 77 sz. n. a.

Lusztig és Nussbächer
cukorkakülönlegességek állandó raktára
Cluj, C. Reg. Ferdinand 31

I. NACHT

SOCIETATE
IN NUME COLECTIV
CLUJ

Str. Memorandului 20.

Telefonok:

Iroda 653.

Raktár 654

Vasuti anyagok,
vasak, fémek,
csavarok, csőáruk
stb. stb.

Távírási cím: Metalnacht

Engros

Karlsbadi
porcellán
edények,
tábla-üveg.

Endetail

Mindentéle
poharak,
demyonok,
palackok,

lámpaárak bármily mennyiségben legelőnyösebben

AUSLÄNDER LAJOSNÁL

CLUJ,

Piața M. Viteazul (Széchenyi-tér) 39, Telefon 954.

Első Erdélyrészi Ékszerárugyár

Cluj, Calea Regele Ferdinand 19. szám

Telefon interurban 2-13 * Sürgönyc.: Juvaere. Cluj

Ékszerárugyártás, nagykereskedés

Fogászat arany és forrasztó * Arany, ezüst és platnabeváltás!

Kienzle és Schwarzwaldi órák képviselése, gyári lerakata
Csak viszontelárusítóknak!

ארטד' כשר ארטד' כשר

Szalámi

és mindenemű felvágottak a legolcsóbb napi árban és naponta frissen vágott liba és frissen sült libaszir kapható:

Lebovics szalámigyár

Cluj, Str. G. Baritiu (Malom-u.) 8. sz.
Árjegyzék és ארטד' כשר kívánatra ingyen

Telefon 81. **Ládagyár** Fiókhizlet: Egeres
Mindennemű ládákat és fadóbozokat összeszegezett és szétcsedett részekben megrendelésre azonnal készít és szállít a legolcsóbb napi áron 1391
Sajovics és Lebovics fakeskedés és ládagyár
Cluj, Strada Cernauti (volt Kajántói-ut) 1 szám

SZERKESZTŐSÉG
HIVATAL ÉS N
Cluj, Kolozsvár,
L. Pop (Brassay

Telefon: Szerk
és kiadóhivatal
Zs. N. Sz.

A kéziratok kiz
szerkesztőségne
zendők. Kézirat
adunk vis

Cluj-Kolozsvár

Ami

Egyre m
kozik ki a fas
nescu miniszte
nek a miniszte
nek meg. És
szenczácóját és
sáros feyvert
antisemita ot
feyvertár azo
egyetlen feyv
merényletet, h
tegnap egyik
fejbevagták R
román demok

De még
pár hónap elő
san összeverték
emberi jogok e
román harcosa
jónéhányszor
Costa Foru ab
román demok
Mille Constan
ablakbetöréses
nak ezek az
egyre újabb és
azokról a terv
követek el, —

Bennünk
— bármilyen
érdekelnek, ha
végre hajtottak
szabadon és én
nak a tervekn
adja meg, I
Jasiban, Barla
tört zsidó feje
szerkesztő elle
sabb valóságok
bizonyára jelen
kormányfőfiak
tek ki. El ki
hasonlítás: m
a legnagyobb
és mit jelent
miniszterek ell
egyik és megd
lehetőségében
munkra az ser
hurokra kerü
követői még m
fognak őket, c
terveikig jutott

Ami font
matos, az a m
a terv a szer
lyozták, aniko
Costa Fo
nak beverése
szabadsága elle
jának megalak
mertek szállni
terrorja ellen.
rényletet, abl
soha se szünte
nak előtte sem
már akkor i
megelégedni z
betörésekkel, c
terveikig is, an
rült megakadá
rénylet tervek
azok, bűnösek
vagy hallgatón
másul azokat a
vert fejű, némi
páholt szertele
A mostani mer
hanem csak a
mert nem tartó
talomra. Mer